

Programmaraad SmartwayZ.NL

Onderwerp

Plan van aanpak Multimodale Agenda Zuid-Nederland

Datum

3 december 2023

Contactpersoon

Judith van der Ham

Mailadres

jvdham@brabant.nl

Telefoonnummer

06-18303096

Bijlagen

2

Aanleiding

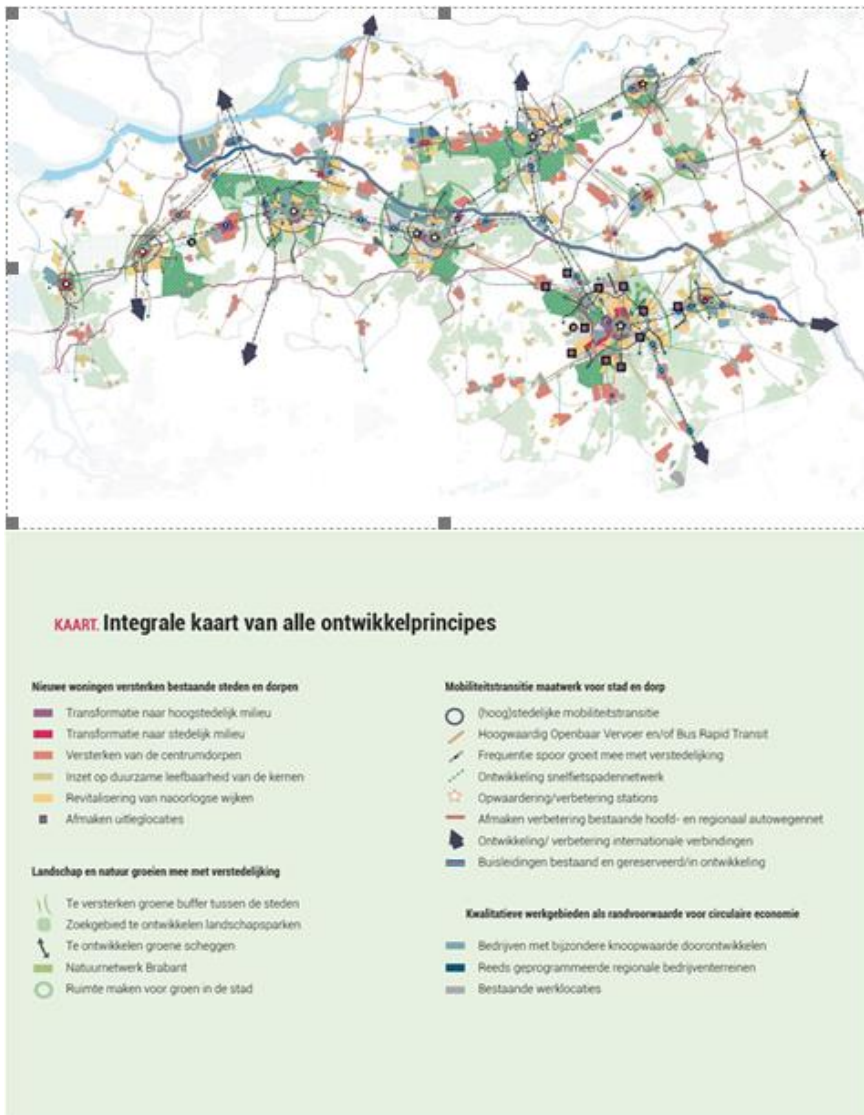
In het BO MIRT van 9 november 2023 is afgesproken dat Rijk en regio gezamenlijk een gebiedsgerichte meerjarige multimodale agenda ontwikkelen voor Zuid-Nederland. Zuid-Nederland heeft een groeiopgave van 266.550 extra woningen tot 2050, waarvan 220.000 in Brabant en 46.550 in Limburg. In Brabant moeten er vóór 2030 alleen al 130.000 woningen gerealiseerd worden.

Tegelijkertijd loopt het mobiliteitssysteem, op allerlei wijzen tegen grenzen aan.

De opgave om Zuid-Nederland bereikbaar te houden is door het stilleggen van infraprojecten op het hoofdwegennet alleen maar uitdagender geworden. Ook staan we voor een enorme woningbouw-opgave, het klimaat verandert in rap tempo en onze leefomgeving staat onder druk. Deze veranderende wereld vraagt om een nieuwe, bredere benadering, waarbij we niet alleen binnen, maar ook over de grenzen van het mobiliteitsdomein kijken. Dit als onderdeel van een Zuid-Nederlandse brede mobiliteitsagenda waar ook de kwaliteit van de netwerken onderdeel van is. Doen we dit niet in langjarige multimodale samenhang, dan komen de brede welvaartsdoelen teveel onder druk te staan.

Voorstel

1. Akkoord gaan met het plan van aanpak Multimodale Agenda Zuid-Nederland.
2. Akkoord gaan met de hoogte van het onderzoeksbudget.
3. Akkoord gaan met de voorgestelde verdeling van de onderzoekskosten.

Bron: Ontwikkelperspectief NOVEX Stedelijk Brabant

Doel en resultaat

De meerjarige multimodale agenda moet leiden tot een gedeeld beeld tussen het ministerie van IenW en regio over de urgentie, aard, omvang, onderbouwing en (gefaseerde) aanpak van de samenhangende opgaven op het gebied van bereikbaarheid. De multimodale agenda moet op het schaalniveau van Zuid-Nederland een integrale afweging mogelijk maken tussen kansrijke mobiliteitsmaatregelen op systeemniveau (zowel fysiek als beleidsmatig) die bijdragen aan het bevorderen van de brede welvaartsdoelen. En dit uitgezet in de tijd, onderverdeeld in korte termijn, middellange termijn en lange termijn met als eindpunt 2040. De multimodale agenda moet voor zowel personenvervoer als goederenvervoer een gedragen eindbeeld geven voor de systeemkeuzes voor fiets, ov, weg en vaarwegen, inzicht geven in de interactie tussen deze systemen en inzicht geven in de prioritering van mobiliteitsmaatregelen in tijd en plaats.

Er worden ontwikkelprincipes opgesteld die gaandeweg helpen bij het maken van de keuzes in de uitwerking van de multimodale agenda. Daarbij wordt voortgebouwd op de inzichten uit onder meer de Mobiliteitsvisie 2050 van het Rijk, het Ontwikkelperspectief NOVEX Stedelijk Brabant en Ontwikkelperspectief NOVEX Zuid-Limburg met bijbehorende uitvoeringsagenda's, woondeals, het Ruimtelijk Voorstel Brabant en Limburg, het gezamenlijk bidboek "OV in 2040, de Zuidelijke Hink-Stap-Sprong" en op het Brabants Toekomstbeeld Fiets, de (in voorbereiding zijnde) multimodale

mobiliteitspakketten van de vier Brabantse stedelijke regio's en gebiedsverkenningen uit Limburg. Een overzicht van documenten die in ieder geval betrokken moeten worden is te vinden in bijlage 2.

De multimodale mobiliteitsagenda is het gezamenlijke kader van alle betrokken overheden (gemeenten/regio's, provincies, IenW) om de komende jaren (wederkerige) afspraken te maken over de realisatie van projecten, rekening houdend met ruimtelijke, economische en de sociaal-maatschappelijk uitdagingen waar Zuid-Nederland voor staat.

Inhoudelijke scope

De agenda heeft primair de volgende scope-afbakening:

- **Schaalniveau:** de multimodale agenda moet bijdragen aan het functioneren van de Zuid-Nederlandse netwerken op internationaal, nationaal, regionaal en lokaal schaalniveau. De oplossingsrichtingen die worden voorgesteld moeten zich richten op het regionale en nationale niveau en richt zich op de agenda waarbij afspraken worden gemaakt tussen Rijk en regio. Belangrijkste vertrekpunt is het schaalniveau van de daily urban systems, de dagelijks woonwerkstromen in de zeven Zuid-Nederlandse stedelijke regio's.
- **Multimodaal:** de multimodale agenda richt zich op de (bovenregionale) netwerken fiets, regionaal openbaar vervoer en publieke mobiliteit inclusief publieke mobiliteit, spoor, auto en vaarwegen en op de schakelpunten (knooppunten, mobiliteitshubs, goederenterminals) tussen die netwerken.
- **Beleids- en niet-fysieke maatregelen:** naast fysieke maatregelen wordt nadrukkelijk onderzocht welke kansrijke beleidsinterventies mogelijk zijn zoals nieuwe vormen van publieke mobiliteit, nationaal prijsbeleid, fiscale maatregelen, parkeren, structurele gedragsaanpak/brede doelgroepenbenadering.
- **Personen en goederen:** zowel personen- als goederenvervoer/logistiek worden in de multimodale agenda meegenomen.

Onderzoeksvragen

We vragen ondersteuning van een adviesbureau bij het beantwoorden van de volgende onderzoeksvragen en het doorlopen van de volgende stappen om tot een multimodale agenda te komen.

1. Het inventariseren van doelen, uitgangspunten, ontwerpprincipes en potentiële bovenregionale maatregelen (fiets, regionaal ov en publieke mobiliteit, spoor, wegen, vaarwegen, flankerend beleid) bij de diverse partners ten behoeve van raakvlakbepaling en synergie tussen maatregelen. Hierbij wordt uitgegaan van in ieder geval de dossiers genoemd onder "Samenhang met afgeronde en lopende dossiers genoemde dossiers".
2. Het identificeren van "witte vlekken" in de bestaande onderzoeken, rapporten en agenda's.
3. Het opstellen van een afwegingskader om op de schaal van Zuid-Nederland te komen tot een afweging van bovenregionale maatregelen, inclusief het in beeld brengen van de effecten van deze maatregelen op de brede welvaartdoelen.
4. Het uitwerken en concretiseren van een samenhangend, adaptief en wendbaar maatregelenpakket voor de perioden 2025-2030, 2030-2035 en 2035-2040 op het schaalniveau van Zuid-Nederland, waarover afspraken kunnen worden gemaakt tussen Rijk en regionale partijen in BO MIRT en BO Leefomgeving.
5. Het inrichten van een zorgvuldig proces om te komen tot een dergelijke uitwerking van een Multimodale Agenda Zuid-Nederland gericht op voldoende inbreng en afstemming met belanghebbenden (met name Rijk, provincie Noord-Brabant, provincie Limburg en inliggende (stedelijke) regio's en dat gericht is op producten ten behoeve van het BOL 2024 en het BO MIRT 2024. Hierbij moet rekening worden gehouden met tempoverschillen tussen verschillende regio's en opgaven en hoe dit in de tijd verwerkt kan worden in de adaptieve agenda of programmering.

Uitgangspunten en tijdshorizon

De multimodale agenda moet aan een aantal eisen voldoen:

- Al vastgestelde afspraken over verstedelijking en wonen, ruimtelijke visies (Ontwikkelperspectief NOVEX Stedelijk Brabant en de regionale woondeals) en mobiliteit en infrastructuur vormen de basis voor de agenda (zie ook 'samenhang met lopende en afgeronde dossiers').

- De agenda moet inzicht geven in hoe invulling wordt gegeven aan Europese vereisten zoals TEN-T-netwerk, de urban nodes en de SUMP/SULP, de uitvoering van het Klimaatakkoord (RMP) in relatie tot mobiliteit.
- De agenda moet houvast geven voor de programmering van de Integrale gebiedsopgaven/sleutelopgaven hoofdnetwerken, mobiliteitstransitie in steden en dorpen en realiseren van flankerend beleid (onder andere op basis van NOVEX en afspraken over grootschalige woningbouwgebieden en versnellingslocaties) voor de periode 2025-2040, waarbij deze periode in de tijd in stappen ingedeeld is (< 2030, 2030-2035, 2035-2040)
- De resultaten van de doorrekening in het verlengde van de Integrale Mobiliteitsanalyse maken de gevolgen van het pauzeren van aanlegprojecten op de landelijke netwerken inzichtelijk. Hiermee levert dit belangrijke input voor de vraagstukken van Zuid-Nederland op de lange termijn (als de gepauzeerde projecten wel zijn gerealiseerd) en middellange termijn (tijdens de pauzestand) alsmede de conform (MIRT-)afspraken doorlopende projecten en maatregelen voor de verbetering van mobiliteit. De multimodale agenda moet inzicht geven in:
 - impact op de toekomstige bereikbaarheid, de verkeersveiligheid en de leefbaarheid;
 - woningbouw, verstedelijking, economie en op sociaal-maatschappelijk vlak;
 - de mogelijke oplossingsrichtingen die daarbij horen, passend binnen het brede gedachtegoed van de Mobiliteitsvisie 2050;
- Financiële kaders (voor het Rijk de resterende projectbudgetten het financiële kader, voor de regio betreft dit de regionale bijdrage aan de gepauzeerde projecten). Doelen op basis van brede welvaart en de ontwerpprincipes uit het Ontwikkelperspectief NOVEX Stedelijk Brabant zijn leidend voor het maken van keuzes.
- De Multimodale Agenda Zuid-Nederland en de multimodale mobiliteitspakketten van de stedelijke regio's, gericht op het versnellen van de mobiliteitstransitie met maatwerk voorsteden en dorpen moeten op elkaar aansluiten.

Organisatie en governance

Het ambtelijke werkproces ziet er als volgt uit.

- Duotrekenschap IenW en SmartwayZ.NL.
- Brede werkgroep met deelname vanuit Rijk, (IenW en BZK), provincies Brabant en Limburg en vertegenwoordigers van de (stedelijke) regio's in Zuid-Nederland.
- Doel van deze werkgroep:
 - Leveren van input voor de Multimodale Agenda Zuid-Nederland.
 - Begeleiden van het adviesbureau bij het stapsgewijs opstellen van de Multimodale Agenda Zuid-Nederland.
 - Voorbereiden van de bestuurlijke besluitvorming over de multimodale agenda in Programmaraad SmartwayZ.NL en BO MIRT.
- De gedachte is om tijdens het proces van het opstellen van de multimodale agenda meerdere ontwerpateliers te organiseren, met als voornaamste doel om betrokkenen partners te informeren over de voortgang van de multimodale agenda en om de agenda op inhoud te challengen.
- Voor ondersteuning bij het opstellen van de multimodale agenda wordt een offerte uitvraag gedaan naar een adviesbureau (of consortium van bureaus) die zowel procesmatig als inhoudelijk de werkgroep ondersteunt.
 - De volgende competenties zijn daarbij in ieder geval van belang:
 - Kennis van:
 - Opgaven in Zuid-Nederland
 - Ontwikkelingen op het domein brede welvaart, ruimte, stedelijke ontwikkeling en mobiliteit
 - Het rekenwerk zal in het teken moeten staan van het type afwegingen dat samenhangt met Brede Welvaart als toets en de daaruit voortkomende indicatoren. Hiervoor is naar verwachting ontwikkeling in het denken over impactanalyses en te gebruiken rekentools nodig en het kunnen omgaan met impactanalyses op verschillende schaalniveaus.
 - Goede processturing door middel van plannen en organiseren.
 - Samenbindend leiderschap.
 - Bestuurlijke effectiviteit; creëren betrokkenheid en draagvlak.

Ten aanzien van de bestuurlijke organisatie zijn de volgende overlegstructuren van belang:

- Programmaraad SmartwayZ.NL: bestuurlijk opdrachtgever. Verantwoordelijk voor de voorbereiding en agendering van de Multimodale Agenda Zuid-Nederland in BOL 2024 en BO MIRT 2024.
- Stuurgroep Stedelijk Brabant: Eindverantwoordelijk voor de uitwerking van het Ontwikkelperspectief NOVEX Stedelijk Brabant (waar de mobiliteitspakketten voor de stedelijke regio's een van de prioritaire uitwerkingsacties van zijn).
- Regionale bestuurlijke overleggen die regionale mobiliteitspakketten en regionale mobiliteitsprogramma's voorbereiden zoals Regionale Mobiliteits Overleggen Limburg en PoHo's
- Bestuurlijk Overleg Slimme en Duurzame Mobiliteit BrabantStad: verantwoordelijk voor de regie op het proces en het bewaken van de samenhang tussen de mobiliteitspakketten in de vier stedelijke regio's in Brabant.
- Mobiliteitsberaad Limburg.

Planning

De Multimodale Agenda Zuid-Nederland wordt in 3 fasen uitgewerkt.

Fase 1: december 2023 - februari 2024

Offerte-uitvraag aan adviesbureaus en beoordeling van offertes leidend tot een keuze voor een adviesbureau dat gaat ondersteunen bij het opstellen van de Multimodale Agenda Zuid-Nederland.

Fase 2: februari 2024 - september 2024

Het opstellen van de Multimodale Agenda Zuid-Nederland volgens de volgende stappen:

- Aanscherping van het plan van aanpak op basis van de offerte.
- Startoverleg met de werkgroep op basis van plan van aanpak.
- Uitvoeren aangescherpte plan van aanpak.

Fase 3: september 2024 – oktober 2024

Het voorbereiden van eerste uitvoeringsafspraken tussen Rijk en regio in het BO MIRT van najaar 2024 over de Multimodale Agenda Zuid-Nederland.

Gedurende de drie fasen heeft de werkgroep een begeleidende rol in de uitvoering. Richting afronding van fase 2 en 3 vindt voortgangsoverleg plaats en waar nodig besluitvorming in de programmaraad. Ambtelijke en bestuurlijke voorbereiding in de regionale gremia en stuurgroepen in Brabant en Limburg. Formalisatie van de afspraken is in het BO MIRT en/of het BO Leefomgeving.

Onderzoekskosten en verdeelsleutel

Op basis van de bovenstaande onderzoeksvragen en planning is een inschatting gemaakt van de onderzoekskosten om te komen tot de multimodale mobiliteitsagenda voor Zuid-Nederland. Naar verwachting bedragen de onderzoekskosten € 200.000. Voorstel is om de onderzoekskosten voor 50% door het Rijk en 50% door de regio (provincies Noord-Brabant 2/3 en Limburg 1/3) te laten dragen.

De financiën worden op basis van nacalculatie definitief gemaakt, waarna de facturatie naar alle financieel betrokken partijen plaatsvindt. SmartwayZ.NL treedt op als opdrachtgever/budgethouder. Bij afwijkingen van meer dan 20% instemming PR.

Bijlage 1: MIRT-besluit 4.2.2 Multimodale agenda

- Rijk en regio spreken af om gezamenlijk een gebiedsgerichte multimodale agenda te ontwikkelen voor Zuid-Nederland. Deze agenda moet leiden tot een gedeeld beeld tussen Rijk en regio over de urgentie, aard, omvang, onderbouwing en (gefaseerde) aanpak van de samenhangende opgaven op het gebied van bereikbaarheid gericht op het bevorderen van de brede welvaart.
- De multimodale agenda zal voortbouwen op de Mobiliteitsvisie 2050, de NOVEX-aanpak met multimodale pakketten, het ruimtelijke voorstel van beide provincies en de contourennotitie nota ruimte van het Rijk.
- De multimodale agenda is het uitgangspunt voor het vinden van bereikbaarheidsoplossingen in samenhang met de ruimtelijke strategie in Zuid-Nederland. Het streven is om tijdens het BO MIRT van 2024 besluiten te nemen over een adaptief ontwikkelpad inclusief eerste maatregelen.
- Rijk en regio hanteren de multimodale agenda voor Zuid-Nederland als leidraad voor het gesprek in de programmaraad SmartwayZ.NL. Het is daarmee een hulpmiddel bij het afwegen en prioriteren/faseren van toekomstige (ruimtelijke) en bereikbaarheidskeuzes op verschillende schaalniveaus.
- De agenda heeft de volgende contouren:
 - impact op brede welvaart: bereikbaarheid, leefomgeving, gezondheid, veiligheid;
 - focus op samenhang ruimtelijke strategie, verstedelijking en bereikbaarheid;
 - aandacht voor de gevolgen voor de bereikbaarheid als gevolg van het pauzeren grote infraprojecten (uitkomst impactanalyse) en een verdiepende gebiedsanalyse naar effecten op landsdeel, op corridorniveau en op het niveau van de subregio's;
 - aandacht voor alle modaliteiten in hun onderlinge samenhang (op basis van actualisatie van bestaande bouwstenen als TBOV en TBF);
 - aandacht voor het versnellen van de mobiliteitstransitie en nieuwe vormen van (duurzame) mobiliteit, slimme oplossingen, flankerende maatregelen (bijv. parkeerbeleid, fiscaliteit) en innovaties;
 - het geografisch gebied Zuid Nederland met aandacht voor grensoverschrijdende verbindingen;
 - tijdshorizon 2025-2040;
 - verbindingen leggen met NOVEX Stedelijk Brabant/NOVEX Zuid-Limburg, goederenvervoercorridors, lopende MIRT projecten/studies van Rijk en Regio, TEN-T en kansen verkennen naar Europese middelen en private bijdragen.

Bijlage 2: Overzicht met afgeronde en lopende dossiers die betrokken moeten worden bij MMA ZNL

De volgende al lopende dossier worden betrokken in de agenda. Voor een aantal dossiers wordt op andere tafels besloten, maar deze zijn wel mede bepalend voor de inrichting van de multimodale agenda Zuid-Nederland:

- NOVEX-afspraken over grootschalige woningbouwgebieden en versnellingslocaties zoals (Regionale) Woondeals;
- Ontwikkelperspectief NOVEX stedelijk Brabant (met een strategie en ontwerpprincipes rond mobiliteitstransitie met maatwerk voor stad en dorp) en uitvoeringsagenda;
- Ruimtelijk Voorstel Brabant en Limburg;
- Ontwikkelperspectief NOVEX Zuid-Limburg en uitvoeringsagenda;
- Ontwikkelperspectief NOVEX de PEEL en uitvoeringsagenda;
- Gebiedsverkenningen Westelijke Mijnstreek, Noord-Limburg, Weert en omgeving;
- Beleidskader Mobiliteit provincie Noord-Brabant.
- Meerjarig Adaptief Uitvoering Programma Fiets (MAUF).
- Goederencorridor Zuid en meerjarige uitvoeringsagenda's regio (Trensportal, Zuid-Limburg Bereikbaar en Midden-Limburg bereikbaar)
- Ten-T
- Impactanalyse 'on hold' zetten infraprojecten in Brabant (december 2022)
- Multimodale mobiliteitspakketten van de vier stedelijke regio's Brabant (concept, afronding voorjaar 2024)
- Afspraken uit Programma Verstedelijking en Bereikbaarheid in de Brainportregio en pakketten rondom hoofdassen A2, A58,
- Breed Mobiliteitspakket A2 Deil-Vught
- Mobiliteitspakket A50 Nijmegen- Eindhoven incl BRT
- Uitwerking Toekomstbeeld OV 2040 voor ZNL (hink-stap-sprong)
- Invulling van publieke mobiliteit, voor Brabant via de visie gedeelde mobiliteit en de uitwerkingen hiervan per concessiegebied.
- Brabants Toekomstbeeld Fiets
- Strategische heroriëntatie SmartwayZ.NL: programmaplan 2024-2027 (in voorbereiding)
- Afspraken/initiatieven in kader van BO Goederencorridors
- Mobiliteitsvisie 2040 Limburg (in ontwikkeling, oplevering eind 2024)
- Hoofdlijnennotitie Mobiliteitsvisie 2050
- Nationale aanpak Mobiliteitstransitie
- Impactanalyse heroriëntatie MIRT/IMA 2023/2024 (eind november)
-

In de uitwerking van de agenda komen de raakvlakken met de bovenstaande onderwerpen/dossiers terug, zowel inhoudelijk als organisatorisch.